

'Schijn des kwaads'

Verkenningen naar politieke integriteit

Nederland staat hoog op alle internationale lijstjes van landen met geen corruptie, maar dat wil niet zeggen dat politiek en bestuur 'schoon' zijn. Er is in elk geval nogal wat 'schijn des kwaads'.

Dat beeld rijst op uit verschillende bijdragen, analyses en beschouwingen die het Montesquieu Instituut heeft verzameld naar aanleiding van allerlei 'integriteitskwesaties' van de afgelopen maanden, met name binnen de VVD.

Een enkele conclusie:

- Nederland is nooit 'corruptievrij' geweest. Het is van alle tijden, zoals een korte rondblik door de parlementaire geschiedenis leert.
- Er is de laatste jaar veel meer aandacht voor wat 'integriteitsschendingen' is gaan heten. Maar dat wil niet zeggen dat het erger is geworden dan vroeger.
- Achter 'integriteitskwesaties' gaan allerlei, uiteenlopende gedragingen schuil – in allerlei tinten grijs.
- Aan het Binnenhof bestaat 'een hoog ontwikkelde traditie van hypocrisie' over belangenbehartiging.

Integriteit als kwestie

Plaat van de maand

Foto: Chris Keulen

Integer of niet integer? Frans Weekers, ex-staatssecretaris van Financiën, kwam in opspraak omdat hij zijn verkiezingscampagne in 2012 gedeeltelijk had laten meefinancieren door toen nog VVD-coryfee Jos van Rey. Kan dat? Wat had hij in ruil voor die grote reclamezuil beloofd? Het was de aanleiding voor een debat over de grenzen van integriteit. Weekers kon niets worden nagedragen - hooguit onnadenkendheid - en kwam toen met de schrik vrij. Maar het was een signaal dat politici meer dan ooit op hun tellen moeten passen. Integriteit is een kwestie geworden.

Partners

Agenda

2 september 2015, Den Haag

[Vooruitblik Nederlands
voorzitterschap EU 2016](#)
Democratie in Debat

11 september 2015, Den Haag

[Montesquieu-Prinsjeslezing](#)
Prinsjesfestival 2015

14 september 2015, Den Haag

['Pimp de troonrede'](#)
Politiek café

[Uitgebreide agenda >](#)

Cartoon

Misschien wel het grootste corruptieschandaal is dat wat de geschiedenis ingegaan is als de Lockheed-affaire: prins Bernhard die steekpenningen aannam van een Amerikaanse vliegtuigbouwer. Op 12 maart 1976 – een officieel onderzoek was gestart – maakt F. Behrendt voor Het Parool een spotprent.

[Bekijk grote versie >](#)

Een beetje integer kan niet.

Minister Ien Dales (PvdA, Binnenlandse Zaken) op 3 juni 1992 in een toespraak bij het VNG-congres in Apeldoorn.

Een beetje integer - waarom niet?

Column

Wytze van der Woude, docent Universiteit van Utrecht, fellow Montesquieu Instituut

Er is bijna geen debat over integriteit te voeren of er wordt gerefereerd aan de woorden van minister van Binnenlandse Zaken Ien Dales, uitgesproken tijdens het VNG-jaarcongres van 1992: 'Een beetje integer kan niet'. Dat haar woorden over het algemeen worden verbasterd tot 'een beetje integer bestaat niet', zullen we maar buiten beschouwing laten, zij het dat mag worden vastgesteld dat een 'beetje juist citeren' kennelijk vrij ingewikkeld is. De uitspraak heeft iets onmiskenbaar apodictisch. Je hoort hem en je denkt: zo is het precies. Toch zit er ook iets Cruijffiaans in. De uitspraak klinkt onweerlegbaar, hij bekt lekker en is afkomstig van een waar fenomeen. En toch, als je er wat langer over nadenkt, rijst bij mij de vraag: is deze benadering wel juist en is zij verstandig?

[Lees verder >](#)

Binnen & buiten Europa

Europa en lidstaten

- > [Griekenland - nog in Europa](#)
- > [Turkije - op de drempel van Europa](#)
- > [De Hollandse polder - binnen Europa](#)

Nieuwe referendumwet

Referendum

- > [Meer democratie of minder slagvaardig?](#)
- > [Het Europese referendum - de eerste ervaring](#)
- > [De Nacht van Wiegel - hoe een eerdere poging mislukte](#)
- > [Bericht uit Zwitserland](#)
- > [Referendum niet altijd geschikt](#)

'Nooit corruptievrij'

Achtergronden

Nederland is, ondanks alle schone schijn, nooit vrij van corruptie geweest. Historische achtergronden uit 'Amsterdam'.

[Lees verder >](#)

Is de VVD echt corrupter?

Achtergronden

Is de VVD nou echt corrupter dan andere politieke partijen? Beschouwingen uit Nijmegen.

[Lees verder >](#)

Uw mening

Corruptie hoort bij politiek.

De staat van een parlementariër

Ronald van Raak

Over een Tweede Kamerlid dat het initiatief nam tot het wetsvoorstel ter bescherming van klokkenluiders.

[Lees verder >](#)

Corruptieschandalen

- Limburgse brievenkwestie 1865
- Biltonaffaire 1883
- Lintjesffaire 1909
- Lockheed-affaire 1976
- ABP-affaire 1983
- Bouwfraude 2002

Bewindslieden en belastinghervormingen

- [Willem van den Berge](#) 1964
- [Johan Witteveen](#) 1964
- [Willem Scholten](#) 1972
- [Onno Ruding](#) 1988
- [Henk Koning](#) 1988
- [Gerrit Zalm](#) 2000
- [Willem Vermeend](#) 2000
- [Wouter Bos](#) 2000

Bekende Senaatsvoorzitters

- [Piet Steenkamp](#) 1983-1991
- [Herman Tjeenk Willink](#) 1991-1997
- [Frits Korthals Altes](#) 1997-2001
- [Gerrit Braks](#) 2001-2003

'Schijn des kwaads'

De Nederlandse politieke geschiedenis kent een stevig lijstje van wat in elk geval de 'schijn des kwaads' op zich heeft geladen. Opsomming uit 'Den Haag'.

[Lees verder >](#)

Achtergronden

- [René van der Linden](#)
2009-2011
- [Fred de Graaf](#)
2011-2013

Handvatten voor politici

Hoe gaat een politicus om met integriteit? Handvatten, aangeleverd vanuit 'Amsterdam'.

[Lees verder >](#)

Achtergronden

Gedragcode als remedie?

Zijn gedragscodes, als leidraad voor integere politici, zonde van de moeite? Een beschouwing uit Den Haag.

[Lees verder >](#)

Achtergronden

Na lange tijd terug in de politiek

- [Martin van Rooijen](#)
(CDA/50PLUS)
weg 1980, terug 2015
- [Koos Andriessen](#) (CHU/CDA)
weg 1965, terug 1989
- [Peter Winsemius](#) (VVD)
weg 1986, terug 2006
- [Laurens Jan Brinkhorst](#)
(D66)
weg 1982, terug 1999
- [Bram van Ojik](#) (GL)
weg 1994, terug 2012

Subsidiegevers

Gemeente Maastricht

Provincie Limburg

'Altijd smullen in de lokale pers'

De Commissaris van de Koning moet de lokale pers beter gaan bijhouden. Kanttekeningen uit 'Den Haag' bij een nieuwe wet.

[Lees verder >](#)

Achtergronden

Colofon

De Hofvijver is een uitgave van het Montesquieu Instituut en zijn partners.

[Lees verder >](#)

[Eerder verschenen nummers >](#)

[Contact met de redactie >](#)

En verder

Nieuws

Het briefschandaal en de lintjesaffaire - twee 'integriteitskwesies', opgediept door PDC, Den Haag.

[Lees verder >](#)

Hebben ze het aan het Binnenhof niet te snel over belangenverstremgeling? Columns uit Den Haag.

[Lees verder >](#)

Het Europese Parlement kan een 'plausibility check' doen. Bericht uit Maastricht.

[Lees verder >](#)

Hoe doet Nederland het in vergelijking met andere landen binnen Europa? Een onderzoek uit 2012.

[Lees verder >](#)

Aan- en afmelden

[Hier](#) kunt u zich aanmelden voor deze nieuwsbrief.

Deze brief niet meer ontvangen? [U kunt zich hier afmelden.](#)

Parlement.com

[Kiezers](#)
[Partijen](#)
[Tweede Kamer](#)
[Eerste Kamer](#)
[Regering](#)
[Polder](#)
[Europa](#)

Europa-Nu.nl

[Praktisch Europa](#)
[Europa in de wereld](#)
[Nederland en Europa](#)
[Hot Issues](#)
[Beleid en toekomst](#)
[Wie doet wat](#)
[Wat komt eraan](#)

Montesquieu-Instituut.nl

[Het instituut](#)
[Onderzoek](#)
[Onderwijs](#)
[Valorisatie](#)
[Publicaties](#)
[Europa](#)
[Nederland](#)

[Kunt u deze nieuwsbrief niet goed lezen? Bekijk dan de online versie.](#)